

**Oświadczenie o stanie kontroli zarządczej
MINISTRA RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
za rok 2020**

Dział I

Jako osoba ponosząca odpowiedzialność za zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, tj. działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy, a w szczególności dla zapewnienia:

- zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi,
- skuteczności i efektywności działania,
- wiarygodności sprawozdań,
- ochrony zasobów,
- przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania,
- efektywności i skuteczności przepływu informacji,
- zarządzania ryzykiem,

oświadczam, że w kierowanych przeze mnie działach administracji rządowej:

RODZINA, ZABEZPIECZENIE SPOŁECZNE

(W związku z obowiązującymi przepisami prawa, ograniczającymi zakres kompetencji Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w ramach nadzoru nad Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, niniejsze oświadczenie o stanie kontroli zarządczej ogranicza się w odniesieniu do ww. jednostek wyłącznie do zakresu prawidłowości realizacji przepisów prawa przez te jednostki.)

Część A

~~w wystarczającym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.~~

Część B

X w ograniczonym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.

(Zastrzeżenia dotyczące funkcjonowania kontroli zarządczej wraz z planowanymi działaniami, które zostaną podjęte w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej, zostały opisane w dziale II oświadczenia.)

Część C

~~nie funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.~~

(Zastrzeżenia dotyczące funkcjonowania kontroli zarządczej wraz z planowanymi działaniami, które zostaną podjęte w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej, zostały opisane w dziale II oświadczenia.)

Część D

Niniejsze oświadczenie opiera się na mojej ocenie i informacjach dostępnych w czasie sporządzania niniejszego oświadczenia pochodzących z:

X monitoringu realizacji celów i zadań,

- X samooceny kontroli zarządczej przeprowadzonej z uwzględnieniem standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych,
 - X procesu zarządzania ryzykiem,
 - X audytu wewnętrznego,
 - X kontroli wewnętrznych,
 - X kontroli zewnętrznych.
- X innych źródeł informacji, tj.: oświadczeń o stanie kontroli zarządczej za 2020 r. złożonych przez kierowników jednostek podległych lub nadzorowanych przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej oraz przez kierujących komórkami organizacyjnymi Ministerstwa.

Jednocześnie oświadczam, że nie są mi znane inne fakty lub okoliczności, które mogłyby wpłynąć na treść niniejszego oświadczenia.

Warszawa, dnia 27.04.2021
.....
(miejscowość, data)

MINISTER
M. Maląg
Marlena Maląg

.....
(podpis Ministra Rodziny i Polityki Społecznej)

Dział II

1. Zastrzeżenia dotyczące funkcjonowania kontroli zarządczej w roku ubiegłym:

Departament Pomocy i Integracji Społecznej

Kontrola zarządcza funkcjonowała w ograniczonym stopniu w zakresie działań podejmowanych przez wojewodów wobec placówek udzielających całodobowej opieki bez wymaganego zezwolenia dotyczących:

- 1) podjęcia przedsięwzięć m.in. legislacyjnych, dotyczących skutecznego przeciwdziałania tworzeniu i prowadzeniu działalności przez placówki nie posiadających zezwolenia wojewody;
- 2) zidentyfikowania, w porozumieniu z wojewodami i jednostkami samorządu terytorialnego, skali zjawiska prowadzenia przez podmioty niepubliczne działalności w zakresie całodobowej opieki, co do której istnieje podejrzenie wykonywania jej bez wymaganego zezwolenia i przyjęcia rozwiązań ograniczających ryzyko niezapewnienia osobom starszym właściwych usług bytowych, opiekuńczych i wspomagających, a także weryfikacji statystyki prowadzonej przez Ministerstwo.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Kontrola zarządcza funkcjonowała w ograniczonym stopniu w zakresie:

- 1) prowadzenia kompleksowej i terminowej obsługi kont płatników składek, w szczególności w zakresie podejmowania działań zmierzających do odzyskania należności z tytułu składek oraz przeciwdziałania przedawnieniom należności, a także

rozpatrywania wniosków o ulgi w spłacie należności i monitorowania realizacji udzielonych ulg;

- 2) zwiększenia ekspozycji zakładu na ryzyko nadużyć w zakresie realizacji zadań Tarczy Antykryzysowej w związku z ustawowymi rozwiązaniami opierającymi udzielenie pomocy na podstawie oświadczeń i dokumentów klientów oraz możliwości prowadzenia weryfikacji ex post złożonych wniosków i dokumentacji;
- 3) terminowej obsługi spraw w zakresie ustalania uprawnień i wypłaty świadczeń krótkoterminowych, w tym wynikających z ograniczonych możliwości prowadzenia postępowań wyjaśniających w okresie pandemii;
- 4) terminowości wydawania orzeczeń wynikającej m.in. z braku zapewnienia odpowiedniej obsady kadrowej w obszarze orzecznictwa lekarskiego;
- 5) realizacji zadań w obszarze rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej oraz niedostatecznych standardów obsługi Programu dofinansowania płatników składek na poprawę bezpieczeństwa i higieny pracy, m.in. w zakresie weryfikacji i oceny wniosków, aktualności procedury, niejednorodnego sposobu obsługi spraw i nieefektywnego monitoringu;
- 6) ryzyka występowania błędów technicznych w komunikacji elektronicznej między wykonawcami a zamawiającymi z uwagi na ograniczone parametry wydajnościowe miniPortalu i e-PUAP, mogące skutkować unieważnieniem kluczowych postępowań o zamówienie publiczne oraz zagrożeniem zapewnienia ciągłości realizacji usług;
- 7) działań zmierzających do zmniejszenia długu technologicznego w eksploatowanych systemach i infrastrukturze, niedostosowanie systemów IT ZUS do rozwiązań chmurowych oraz zamrożenia działań związanych z porządkiem kodów źródłowych Nowego Portalu Informacyjnego.

2. Planowane działania, które zostaną podjęte w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej:

Departament Pomocy i Integracji Społecznej:

- 1) W celu realizacji zalecenia Najwyższej Izby kontroli dotyczącego podjęcia przedsięwzięć m.in. legislacyjnych, dotyczących skutecznego przeciwdziałania tworzeniu i prowadzeniu działalności przez placówki nie posiadające zezwolenia wojewody, w procedowanym obecnie projekcie ustawy o zmianie ustawy pomocy społecznej zawarte zostały regulacje usprawniające działanie placówek całodobowych, które po uchwaleniu ustawy zostaną wdrożone.
- 2) W ramach realizacji zalecenia Najwyższej Izby kontroli dotyczącego zidentyfikowania skali zjawiska prowadzenia przez podmioty niepubliczne działalności w zakresie całodobowej opieki, co do której istnieje podejrzenie wykonywania jej bez wymaganego zezwolenia i przyjęcia rozwiązań ograniczających ryzyko niezapewnienia osobom starszym właściwych usług bytowych, opiekuńczych i wspomagających, a także weryfikacji statystyki prowadzonej przez Ministerstwo, ulegnie poprawie sposób monitorowania i prowadzenia sprawozdawczości w celu zmniejszenia ryzyka niezapewnienia osobom starszym właściwych usług bytowych, opiekuńczych i wspomagających.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Zaplanowano działania, które zostaną podjęte w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej w zakresie:

- 1) prowadzenia kompleksowej i terminowej obsługi kont płatników składek, w szczególności w zakresie podejmowania działań zmierzających do odzyskania należności z tytułu składek oraz przeciwdziałania przedawnieniom należności, a także rozpatrywania wniosków o ulgi w spłacie należności i monitorowania udzielonych ulg:
 - a) kontynuowanie działań zaplanowanych do realizacji na 2020 r., w szczególności ocena i weryfikacja Programów Stabilizacji Pracy,
 - b) dalsze usprawnienie aplikacji wspomagających monitorowanie i obsługi kont płatników i ich spraw, w tym związanych z przeciwdziałaniem przedawnieniu należności i monitorowaniem udzielanych ulg,
 - c) utworzenie Centrów Obsługi Wniosków o Ulgi,
 - d) wzmocnienie nadzoru nad prawidłowością realizacji zadań w oddziałach oraz identyfikacja obszarów wymagających wdrożenia działań korygujących w oddziałach i monitorowanie ich realizacji;
- 2) zwiększenia ekspozycji Zakładu na ryzyko nadużyć w zakresie realizacji zadań Tarczy Antykryzysowej w związku z ustawowymi rozwiązaniami operacyjnymi, udzielenie pomocy na podstawie oświadczeń i dokumentów klientów oraz możliwość prowadzenia weryfikacji ex post złożonych wniosków i dokumentacji:
 - a) wdrożenie funkcjonalności i narzędzi wspierających audyt udzielonego wsparcia w ramach Tarcz Antykryzysowych,
 - b) współpraca z Krajową Administracją Skarbową w zakresie prawidłowości składanych oświadczeń przy ubieganiu się o wsparcie w ramach Tarcz Antykryzysowych;
- 3) terminowej obsługi spraw w zakresie ustalania uprawnień i wypłaty świadczeń krótkoterminowych, w tym wynikających z ograniczonych możliwości prowadzenia postępowań wyjaśniających w okresie pandemii:
 - a) monitorowanie terminowości, stopnia i poprawności obsługi spraw w zakresie ustalania uprawnień i wypłaty świadczeń krótkoterminowych w oddziałach ZUS, analiza przyczyn powstania odsetek i przekazywanie odpowiednich zaleceń do oddziałów ZUS,
 - b) monitorowanie terminowości stopnia obsługi wniosków o wydawanie decyzji i wyjaśnień w oddziałach ZUS,
 - c) wdrożenie zmian funkcjonujących w aplikacjach dziedzinowych w obszarze świadczeń krótkoterminowych zapewniających sprawniejszą obsługę, w tym automatyzację części spraw świadczeń krótkoterminowych,
 - d) prace w ramach projektu przewidującego konsolidację i automatyzację przyznawania i wypłat świadczeń krótkoterminowych,
 - e) udział w pracach legislacyjnych, które spowodowałyby uproszczenie procesu przyznawania i wypłaty świadczeń krótkoterminowych oraz występowanie

w razie potrzeby z nowymi wnioskami dotyczącymi zmian legislacyjnych (na bieżąco);

- 4) terminowości wydawania orzeczeń wynikającej m.in. z braku zapewnienia odpowiedniej obsady kadrowej w obszarze orzecznictwa lekarskiego:
 - monitorowanie terminowości o stopnia rozpatrywania wniosków o wydanie orzeczenia oraz przekazywanie odpowiednich zaleceń do oddziałów ZUS,
 - kontynuowanie działań zmierzających do uzupełnienia stanu zatrudnienia lekarzy orzekających w ZUS;
- 5) realizacji zadań w obszarze rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej oraz niedostatecznych standardów obsługi Programu dofinansowania płatników składek na poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy, m.in. w zakresie weryfikacji i oceny wniosków, aktualności procedury, niejednolitego sposobu obsługi spraw i nieefektywnego monitoringu:
 - zmiana modelu nadzoru oraz zmiana organizacji pracy w obszarze rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej,
 - standaryzacja realizacji zadań związanych z dofinansowaniem działań skierowanych na utrzymanie zdolności do pracy przez cały okres aktywności zawodowej, prowadzonych przez płatników składek poprzez kontynuację wdrażania nowego modelu nadzoru oraz zmian organizacji pracy w przedmiotowym obszarze;
- 6) ryzyka występowania błędów technicznych w komunikacji elektronicznej między wykonawcami a zamawiającymi z uwagi na ograniczone parametry wydajnościowe miniPortalu i e-PUAP, mogące skutkować unieważnieniem kluczowych postępowań o zamówienie publiczne oraz zagrożeniem zapewnienia ciągłości realizacji usług:
 - zakończenie działań zmierzających do zapewnienia w I kwartale 2021 r. usługi dostępowej do platformy zakupowej, spełniającej wymagania przepisów dotyczących zamówień publicznych celem wypełnienia obowiązków ustawowych oraz konieczności docelowego zapewnienia pełnej elektronizacji procesu przeprowadzania i udzielania w ZUS zamówień publicznych podlegających reżimowi ustawy Prawo zamówień publicznych oraz umożliwienie elektronicznego udzielania postępowań o wartości poniżej progu bagatelności,
 - wdrożenie elektronizacji danych i docelowej eliminacji dokumentów papierowych w procesie udzielania zamówień dzięki uwzględnieniu w Procedurze zakupowej zalecenia dokonywania czynności na etapie przygotowania i prowadzenia postępowania przy wykorzystaniu elektronicznego obiegu dokumentów,
 - wdrożenie elektronicznego podpisywania wszelkich dokumentów: podpisem z wykorzystaniem certyfikatu wydanego przez Centrum Certyfikacji ZUS (do użytku w obiegu wewnętrznym) lub certyfikatu kwalifikowanego (dla dokumentów wewnętrznych i zewnętrznych) poprzez wyposażenie pracowników w niezbędne narzędzia oraz zabezpieczenie ich aktualności wraz z zapewnieniem możliwości korzystania z usługi walidacji.
- 7) działań zmierzających do zmniejszenia długu technologicznego w eksploatowanych

systemach i infrastrukturze, niedostosowanie systemów IT ZUS do rozwiązań chmurowych oraz zamrożenia działań związanych z porządkowaniem kodów źródłowych Nowego Portalu Informacyjnego:

- zmiany organizacyjne mające na celu usprawnienie realizacji zadań, komunikacji i przypisanie odpowiedzialności w obszarze IT,
- kontynuacja projektu migracji bazy danych DB2 do wersji wspieranej przez producenta,
- wdrożenie rozwiązań chmurowych,
- porządkowanie repozytorium kodów źródłowych po podpisaniu Umowy na rozwój i utrzymanie Portalu Klienta oraz Szyny Usług (ESB) w ramach Platformy Usług Elektronicznych ZUS.

Dział III

Działania, które zostały podjęte w ubiegłym roku w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

- 1) W celu poprawy kompleksowości i terminowości obsługi kont płatników składek, w szczególności w zakresie podejmowania działań zmierzających do odzyskania należności z tytułu składek oraz przeciwdziałania przedawnieniom należności, a także prawidłowości działań w zakresie obsługi wniosków o zwrot nadpłaty z konta płatnika między innymi:
 - a) zoptymalizowano aplikację PWI wspierającą typowanie do obsługi kont i spraw płatników (m.in. w zakresie wystawiania decyzji o wysokości zadłużenia na małżonków, automatyzacji obsługi zleceń na potrzeby rozpatrywania wniosków o ulgę). W związku z realizacją zadań w ramach Tarczy Antykryzysowej rozwój drugiego narzędzia (aplikacji APB) został przeniesiony na 2021 r.; wdrożenie oprogramowania planowane jest w II połowie 2022 r.,
 - b) monitorowano jakość danych na kontach płatników składek oraz poprawność realizacji procesów po wdrożeniu aktualizacji procedury „Obsługa konta płatnika”, w tym w zakresie obsługi zwrotów nadpłat z tytułu składek oraz obsługi wniosków o udzielenie ulg,
 - c) kontynuowano i monitorowano realizację celów strategicznych i kluczowych w ramach Programów Stabilizacji Pracy w komórkach dochodów w oddziałach; w związku z realizacją zadań w ramach Tarcz Antykryzysowych termin osiągnięcia celów kluczowych i strategicznych w ramach PSP został przesunięty na koniec listopada 2021 r.,
 - d) wysłano roczną informację o stanie rozliczeń i saldzie konta na koniec 2019 r. do 3,1 mln płatników składek oraz dodatkowo za pośrednictwem PUE ZUS przekazano informację dla blisko 400 tys. płatników o zadłużeniu według stanu na 31 października 2020 r. i możliwości jego spłaty w formie ulg,

- e) skierowano zalecenia do oddziałów dotyczące zwiększenia nadzoru w zakresie przeciwdziałania nieprawidłowościom przy zakładaniu kont windykacyjnych i w ramach prowadzonych na nich rozliczeniach,
 - f) przekazywano informacje zarządcze dyrektorom oddziałów ZUS w celu identyfikacji obszarów, w których należy podjąć działania zmierzające do zwiększenia jakości i terminowości obsługi kont płatników, a w konsekwencji dochodzenia należności i udzielania ulg w ich spłacie.
- 2) W celu wzmocnienia działań zapobiegających powstawaniu nadpłat i odsetek przy wypłacie świadczeń długoterminowych i krótkoterminowych między innymi:
- a) wdrożono zmiany z aplikacji dziedzinowej w obszarze świadczeń długoterminowych w zakresie automatyzacji procesu obsługi zgonów,
 - b) przekazano oddziałom ZUS szereg wytycznych dotyczących m.in. waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych, stosowania przepisów ustawy o dodatku solidarnościowym przyznawanym w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom COVID-19, realizacji przepisów w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SAR-CoV-2, stosowania przepisów ustawy z 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Rocznik 1953), świadczenia wyrównawczego dla działaczy opozycji antykomunistycznej, a także realizacji o obszarze świadczeń emerytalno-rentowych przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innym ustaw,
 - c) przekazano oddziałom ZUS wytyczne w zakresie obsługi nadpłat,
 - d) rozszerzono zakres nadzoru nad realizacją zadań w obszarze świadczeń długoterminowych poprzez wprowadzenie kwartalnej weryfikacji spraw pod kątem jakości w zakresie m.in. ustalania uprawnień i wysokości świadczeń emerytalno-rentowych, prawidłowości wydawanych decyzji, w tym uzasadnienia oraz terminowości załatwiania spraw,
 - e) przekazywano kierownictwu oddziałów ZUS zalecenia w zakresie bieżącego nadzoru i monitorowania sytuacji kadrowej w komórkach zasiłków oraz w razie potrzeby podejmowania adekwatnych do sytuacji decyzji kadrowych (przesunięcia pracowników z innych komórek),
 - f) wydawano, w razie potrzeby, polecenia realizacji zadań należących do właściwości danego oddziału ZUS przez inny oddział.
- 3) Dla zapewnienia odpowiedniej obsady kadrowej w obszarze orzecznictwa lekarskiego w celu zabezpieczenia sprawnej i efektywnej realizacji zadań ustawowych ZUS:
- a) prowadzono intensywne działania rekrutacyjne w celu uzupełnienia stanu zatrudnienia lekarzy orzecznictwa lekarskiego, obejmujące m. in. Publikacje ogłoszeń o pracę w prasie lokalnej i Internecie oraz przekazywanie informacji za pośrednictwem Okręgowych Izb Lekarskich,
 - b) kontynuowano działania z zakresu budowania pozytywnego wizerunku pracodawcy, w ramach których m.in. utworzono stronę internetową dedykowaną kandydatom na lekarzy orzecznictwa lekarskiego, pokazującą specyfikę pracy w ZUS a także ofertę pracodawcy, przygotowano film wizerunkowy dla

- kandydatów, umieszczano ogłoszenia o pracę w Gazecie Lekarskiej oraz prowadzono kampanię rekrutacyjną w Internecie,
- c) polecono maksymalne wykorzystanie możliwości wydawania orzeczeń przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie ZUS na podstawie dokumentacji medycznej,
 - d) monitorowano stan zatrudnienia lekarzy orzecznictwa lekarskiego w poszczególnych oddziałach ZUS oraz stan realizacji zadań z zakresu orzecznictwa lekarskiego, w tym uruchomiono wsparcie dla oddziałów ZUS, w których liczba wniosków o wydanie orzeczenia była największa i powodowała wydłużenie czasu rozpatrywania spraw przez lekarzy orzeczników,
 - e) podejmowano działania mające na celu wzrost wynagrodzeń lekarzy orzeczników oraz członków komisji lekarskich ZUS.
- 4) Dla zapewnienia realizacji obowiązków wynikających z RODO realizowano działania związane między innymi z:
- a) obsługą naruszeń ochrony danych osobowych;
 - b) przeprowadzaniem audytów zapewnienia zgodności przetwarzania danych z przepisami o ochronie danych osobowych w Zakładzie oraz u podmiotów przetwarzających,
 - c) aktualizacją i zarządzaniem rejestrem czynności przetwarzania,
 - d) koordynacją tworzenia i aktualizacji klauzul informacyjnych,
 - e) przeprowadzaniem oceny skutków dla ochrony danych w projektach i procesach, zgodnie z zasadą uwzględniania ochrony danych w fazie projektowania,
 - f) realizacją szkoleń oraz udostępnianiem materiałów szkoleniowo-instruktażowych dla pracowników Zakładu,
 - g) wydawaniem rekomendacji w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.
- 5) W celu ograniczenia ryzyka występowania błędów technicznych w komunikacji elektronicznej między wykonawcami a zamawiającym z uwagi na ograniczone parametry wydajnościowe miniPortalu i e-PUAP:
- a) podjęto działania zmierzające do zapewnienia usługi dostępowej do platformy zakupowej spełniającej wymagania przepisów dotyczących zamówień publicznych celem wypełnienia obowiązków ustawowych oraz konieczności docelowego zapewnienia elektronicznej komunikacji procesowej i udzielania zamówień publicznych w Zakładzie; planowany termin udostępnienia narzędzia to I kwartał 2021 r.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

1. Wdrożono zalecenia z reaudytu obszaru bezpieczeństwa zasobów teleinformatycznych.
2. Przeprowadzono analizę orzeczeń sądów uchylających decyzje administracyjne pod kątem przyczyn, na które Fundusz mógł mieć wpływ.
3. Przeprowadzono szkolenia warsztatowe dla pracowników PFRON biorących udział w wydawaniu decyzji administracyjnych.

4. Zakończono wdrażanie działań korygujących zaplanowanych na lata 2018-2019 w zakresie prowadzenia ewidencji majątku, w tym analizy uregulowań.
5. Wdrożono usprawnienia wynikające z samooceny kontroli zarządczej PFRON za rok 2019.